

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12
trikrat . . . 10
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 2. junija 1916.

Skrb za mladino.

Spisal A. Schmid, ravnatelj c. kr. eksportne akademije.

Veliko nujneje in zapovedujoče nego v prejšnjih letih miru zahteva sedanjost številnih izdatnih naprav v interesu skrbi za mladino. Očetje in starejši bratje se bore na mejah države za našo bodočnost. Dolžni smo jim, da njihove otroke, brate in sestre obvarujemo pred zanemarjenjem, ki jim bolj grozi nego v miru, ter da čuvamo življenje in zdravje njih ljubljencev. Čim intenzivnejša in razširjenjša skrb za mladino pa je tudi v interesu države, vsake vlade, imovitnikov in siromakov, ter pomenja resnično pripravljanje za bodočnost države in za popolno izkoriščenje uspehov orožja kakor tudi trajnega miru. V vsaki vojujoči se državi bodo morali vse zastaviti v to, da vsakega otroka vzgoje v vrlega človeka. Velike naloge, ki jih bo morala izpolniti naša mladina, zahtevajo zdravega, strogo vzgojenega in močnega rodu. Na tem polju mora biti naše geslo: »O pravem času«. »Pozneje« bi bilo — prepozno!

Prava skrb za mladino naj bi se začela s primerno skrbjo za bodočega očeta in za bodočo mater s pospeševanjem njune moči, njunega zdravja, njih duševnih in telesnih sposobnosti. Naprave v varstvo mater in dojenčev naj bi obstajale v vsakem mestu, celo v vsakem večjem kraju. Čim več domov za dojenčce in otroke, zavodov za zaposlenost dečkov in deklic, zavetišč sirot, oziroma izobraževališč, vzgojevalnih domov na kmetih, šol v gozdu in na svobodnem zraku z intenzivnim gojenjem zdravja bo ljudsko število in zdravje znamenito povzdigalo in zmanjševalo naše troške za kazensko pravosodje in kaznilnice. Veliko premalo pazimo sedaj

na skrb za mladino po splošni šolski obveznosti od 14.—18. leta, in na privajanje k samovzgoji. Je to pedagoška naloga, ki je doslej, žal, na šolah niso uvaževali. Na vseh učnih zavodih naj bi pospeševali gibanje na svežem zraku. Vsi zavodi in združenja, ki zaposlujejo mladino le v zaprtih prostorih, izgrešajo svoj smoter in spominjajo na neverjetno nespametnost telovadbe v prašnih telovadnicah. Dobri začetki v mladinskem gibanju v zadnjih letih kažejo na prvo pot k primernim prehodnim formam od šolske vzgoje k veliko važnejši samovzgoji. Naši vrli učitelji in učiteljice, ki razvijajo v tej vojni kaj goreče, dragoceno in veliko premalo uvaževalno delovanje, bodo gotovo žrtvovali trud in čas, ako se pridobijo potrebna zemljišča in se ustvarijo poslopja in naprave, za kar se specialno učna osebja meščanskih in ljudskih šol — katerih delovanje je za največji del prebivalstva najvažnejše — gotovo ne odrečejo čisljanju in priliki za nadaljnjo izobrazbo. Za neko napravo, ki sem jo opetovano spoznaval v inozemstvu, naj bi se tudi pri nas dobili človekoljubi, ker je zanjo potreben le naložen kapital in razmerno le majhen obratni kapital. To so domovi za otroke in mladostne, ki se pozneje vzdržujejo s povračili gojencev, s čimer se značajnost neizmerno pospešuje. Ta predlog se zdi vsakomur prvi hip tako brezskrajno optimističen in življenju tuj, da bi se njega izvedba smatrala za nezmožno, ako ne bi taki domovi obstajali v mnogih mestih inozemstva, ki že mnogo let uspešno delujejo na tej podlagi. S tem bi se mogli izogniti mnogim zločinom in mnogim nesreči. Taki domovi pa pospešujejo tudi še posebno gospodarsko izobrazbo svojih gojencev, ki jo pri nas vse premalo uvažujejo in ki je ravno posebno važna za bodočnost. Človekoljubi, ki poklanjajo večje darove za take domove, si ustvarijo trajen spomenik in dragocen delež v borbi ljudstva za doseg višje kulture in gospodarskega procvita. Naj bi vsa resna prizadevanja na polju skrbi za mladino našla velikodušnih dobrotnikov! Našim junakom na severu in jugu, ki pribore državi mesto na solncu, se moremo na ta način najizdatneje izkazati hvaležne za bodočnost dežele in ljudstva!

Vojna.

RESNIČNA INTERNACIONALA.

Vatikansko uradno glasilo piše pod naslovom »Resnična internacionala«: »Kako si moremo misliti med katoliki specialne tvorbe skupin, ki morajo raztrgati duševno vez, ki združuje vse, dokler se ne odpovemo fundamentalnim načelom evangelija? Gorje, ako bi hoteli veliko in univerzalno misel krščanskega pobratimstva zmanjševati s tem, da bi ustanavljali grupacije katolikov proti drugim grupacijam katolikov! To bi pomenjalo, da se odrekamo pravemu razumevanju krščanstva. Zakaj, vsak katolik, bodi katerekoli narodnosti, je brat, a to ne toliko po vezi časnih slučajnosti, kolikor po moralnem, duševnem in verskem zedinjenju, ki edino ostane. Dasi so te zedinjajoče vezi absolutno duševne in takorekoč nadprirodne vrste, imajo vendar tudi velik materialen pomen, ker odjemljejo vojni najhujše strahote, dokler se vsi glavarji držav in vojskovodje klanjajo vplivu univerzalne krščanske misli. To je edina, resnična internacionala, ki se ne ruši ob prvem zvoku

vojne trombe, ki se ne pridružuje prvi snubilni družbi za vojno, ampak ostaja vedno kot spomenik človeške solidarnosti, kot praporščakinja civilizacije, kot večni protest proti najnovejšemu barbarstvu, ki ogroža svet v imenu interesov, ki so manjši od škode, ki jo donša vojna svetu in ljudem. Ko bo boj končan, se moramo povrniti h krščanski internacionali, da v moralnem in fizičnem svetu zopet zgradimo to, kar je vojna razdejala.«

POKLIC ČRNOVOJNIŠKIH POTR-JENCEV.

Ker v javnosti marsikje prevladuje mnenje, da je treba poklica pri ponovnem pregledovanju potrjenih črnovojniških letnikov 1897. do 1866. pričakovati v kratkem, se ponovno poudarja, da je imenovanemu pregledovanju namen, da se že sedaj zagotovi nepretrgano dostavljanje periodičnih (od časa do časa) nadomestkov za armado na bojišču tudi za poznejše čase in da najbrž ni pričakovati poklica tistih, ki bodo potrjeni pri tem pregledovanju, preden ne bodo v glavnem končana žetvena dela.

ŽUPANI IN PREDSEDNIKI ŽETVENIH KOMISIJ NE BODO VPOKLICANI.

Z Dunaja poročajo: Poljedelski minister Zenker je v pogovoru z zastopniki avstrijskih poljedelcev naznanil, da po odločitvi vojnega ministrstva župani in predsedniki žetvenih komisij ne bodo pritegnjeni k črnovojniškemu službovanju. Tisti pa, ki so že bili vpoklicani, se bodo potem reklamacije oprostili vojaške službe.

PATRIOTIČNO NABIRANJE ZLATA PO ŠOLAH.

Prijave šol za udeležbo na brezplačnem nabiranju zlata šteje že na tisoče. Znamenito živa je osebno udeležba šol Galicije in Bukovine na tem domovinskem delu nabiranja. Na mnogih šolah je nabiranje že v polnem teku. Pri večini pa se bo moglo začeti šele sredi maja s polno močjo. Da pa bo to nabiranje zlata po šolah imelo poln uspeh, mora prednjačiti podrobno, opetovano pojasnjevanje o de-

LISTEK.

† Justin Arhar.

O tovarišu Justinu Arharju, ki smo o njega prerani smrti poročali v zadnji številki, piše tržaška »Edinost«:

Neizprosna smrt ni zadovoljna samo z brezmejnimi žrtvami na bojnem polju, tudi v vrste doma ostalih poseza s svojo brezobzirno koso. Zopet nam je iztrgala prijatelja, znanca, narodnega delavca — c. kr. učitelja **Justina Arharja**. Zapustiti nas je moral v cvetu moške dobe 33. let, ko smo še pričakovali od njega nadaljnega dela tako na šolskem, kakor tudi na narodno-socialnem polju.

Kot šolnik je vedno skrbel, da se otroci mnogo nauče, zato je napram površnim in brezbrzišnim učencem nastopal strogo, hoteč jih privedi do marljivosti in jim vcepiti trdno voljo do dela, kakor jo je imel sam.

Pokojnik se je rodil l. 1883. v Št. Rupertu na Dolenjskem kot najmlajši sin

malega kmetiča, ki ga je Bog obdaruil z veliko družino. V ljudski šoli so učitelji kmalu spoznali izredni talent mladega Justina, pa so priporočali očetu, naj ga pošlje v Ljubljano. Oče se je temu upiral (en sin je ravno takrat končal ljubljansko gimnazijo), češ, da mu je nemogoče šolati v mestu več otrok. Slednjič se je vdal prošnji, a pod pogojem, da Justin »kmalu pride do kruha«. Ne bom opisaval bridkosti mladega dijak, ki je tudi na gimnaziji dobro uspeval in jo zapustil v IV. razredu, pa »da bi kmalu prišel do kruha«, šel na učiteljske. To je dovršil l. 1903. z odliko. Še isto leto je bil imenovan za učitelja na C. Mšolo pri Sv. Jakobu v Trstu. Tu je ostal dve leti, nakar je bil imenovan za c. kr. učitelja na pripravljalnici za srednje šole, kjer je služboval do svoje prerane smrti. Avgusta lanskega leta je bil poklican pod orožje. Ne glede na svoje zdravje je tudi tam izvrševal svojo službo, pa si zaradi šibkosti nakopal kal bolezn. Ko je bil koncem jeseni oproščen vojaške službe, je v zlic bolezn. še nekaj mesecev poučeval, nakar je po nasvetu zdravnikov pustil šolo za par mesecev — a sedaj, žal, za vedno...

Prišedši v Trst, je pokojnik vstopil v naša narodna društva. Tako se je seznanil brzo z raznimi krogi, ki so ga navdušili za narodno delo. Početkoma je nastopil z nekaterimi pedagoškimi predavanji za starše v »Sentjakovski čitalnici«. Nastopal je pri diletantskih prireditvah »Dramatičnega društva«, pri katerem je bil več let odbornik, ko se je ustanovil stalni odbor.

Še več nego pri »Dramatičnem društvu« je pokojni Arhar deloval za našo CM družbo. L. 1906. se je moška podružnica CMD reorganizirala, in med novimi odborniki je bil tudi Arhar. Ta novi odbor se je namreč jako zavzel za razširjenje CM šolstva. Odboru se je zaradi novih razmer (v vodstvu CM družbe in političkih) posrečila ustanovitev nove šole na Acquedottu, več paralel in kasneje tudi zgradba novega šolskega poslopja pri Sv. Jakobu. Pri vsem podrobnem delu za to izpopolnitev je bil pa vedno s svetom in delom na razpolago tudi Arhar. Le oni gg. odborniki, ki so v tej novi eri sami sodelovali, vedo, koliko težav, neprijetnosti, hoje, ogledovanj itd. je stal ta napredek. A pri vsem tem je bil stalno

navzoč Arhar. Njegovo delovanje za CMD je najlepši spomenik, ki si ga je postavil med nami.

Jako bo pa pogrešala pokojnika »Trgovsko-obrtna zadruga«, ob katere zibeli je stal, deloval v njej najprej kot nadzornik, potem kot član načelnštva in upravitelj. Odkar ni bil več odbornik »Dramatičnega društva« in podružnice CMD, je posvečeval svoj prosti čas temu zavodu, ki ga je v priznanje za njegovo delo in zmožnost poslal kot zastopnika v kuratorij »Trgovske šole« in odbor hotelske družbe »Orljan«.

Še nekaj naj omenimo k sklepu! V svoji neomahljivosti je imel navado, da je povsod rad povedal resnico v oči. Zaradi tega se je marsikomu zameril. A danes smo prepričani, da ga ni med nami, ki mu ne bi dal priznanja, da je bil »mož, trd, jeklen«. Tržaško Slovenstvo ga ohrani v častnem, hvaležnem spominu!

Nova smer v izobrazbi mladine.

Prispevajte in delajte za „Rdeči križ“!